

PROTOCOL PER A LA PREVENCIÓ, DETECCIÓ I ACTUACIÓ ENFRONT DE L'ASSETJAMENT I ABÚS SEXUAL

FEMECV Federació d'Esports
de Muntanya i Escalada
de la Comunitat Valenciana

FEM FEDERACIÓ
Fem Muntanya

I. Justificació

II. Marc legal

III. Objectius i Àmbit d'aplicació

III.I. Objectius

III.II. Àmbit d'aplicació

IV. Mesures de prevenció

V. Procediment d'actuació enfront de situacions d'AAS

IV.I. Iniciació del procediment

IV.II. Reunió del Comité Assessor

IV.III. Procediment d'actuació en cas d'AAS sobre un menor d'edat

VI. Avaluació i seguiment del Protocol

I. Justificació

L'assetjament i abús sexual constitueixen modalitats de violència sexual que no sols atempten contra la llibertat sexual sinó que també lesionen el dret fonamental a la "integritat física i moral" (Art. 15 C.E.) i constitueixen un atemptat contra la "dignitat i desenvolupament de la personalitat" que, juntament amb els drets inviolables i el respecte a la llei i als drets dels altres", són el fonament de l'ordre polític i de la pau social" (Art. 10 C.E.)

Els assetjaments i abusos sexuals són experiències traumàtiques que repercuteixen negativament en l'adequat desenvolupament de la personalitat i en l'estat físic i psicològic dels quals el pateixen, especialment si les víctimes són persones menors d'edat o amb discapacitat.

Aprovat per Junta Directiva el 18 de desembre 2020

II. Marc Legal

Els assetjaments i abusos sexuals no escapen de l'àmbit de l'esport ni dels centres on aquest es duu a terme. Cal tindre en compte que les relacions entre els professionals del món de l'esport i les persones que el practiquen són de caràcter vertical, això és, impliquen una desigualtat basada en el major poder i autoritat de què disposa la figura del professional. Aquestes relacions asimètriques poden ser utilitzades de manera positiva, per a establir els límits, ensenyar una disciplina i respecte i donar seguretat o, de manera negativa, utilitzant-les per a forçar la realització de conductes que impliquen un greu risc per al desenvolupament de la persona, com són els maltractaments i abusos. Es deu també prendre en consideració la possibilitat que es produïsquen situacions d'assetjament i abús sexual entre els propis esportistes. Les condicions de convivència entre els esportistes i el seu entorn comporten unes peculiaritats que han de ser ateses d'una manera diferencial, en particular en l'esport d'alta competició, en el qual necessàriament s'han de complir horaris intensius d'entrenament i de compartir nombroses estades i concentracions, així com trasllats i viatges. A més, en l'alta competició, a fi de facilitar la preparació i l'accés a instal·lacions esportives i altres recursos de qualitat, és habitual que els esportistes s'allotgen en règim intern en residències especialitzades durant llargs períodes de temps, coincidents fins i tot amb el curs escolar.

Òbviament, aquest especial i estricte règim de convivència pot implicar la separació i allunyament de l'esportista del seu nucli familiar i mig afectiu, circumstàncies que podrien afectar el seu desenvolupament personal, la qual cosa exigeix una especial cura en el cas de la protecció de les persones menors d'edat.

Davant aquesta realitat, diferents organismes, de caràcter nacional i internacional, han anat reconeixent l'existència de l'assetjament i abús en l'esport:

En 1998, la II Conferència Mundial sobre la Dona i l'Esport va realitzar l'Anomenada a l'Acció de Windhoek, que considerava la responsabilitat de tots els actors implicats en l'esport de "assegurar un entorn segur i de suport per a les xiques i dones que participen en l'esport a tots els nivells, prenent mesures per a eliminar totes les formes d'assetjament i abús, violència i explotació".

En 2005, el Parlament Europeu va aprovar la Resolució sobre les dones i l'esport que insta "[...] als Estats membres i les federacions a què adopten mesures destinades a previndre i eliminar l'assetjament i l'abús sexual en l'esport, fent aplicar la legislació sobre assetjament sexual en el lloc de treball, al fet que informen les atletes i als seus pares sobre el risc d'abús i dels recursos de què disposen, al fet que donen una formació específica al personal de les organitzacions esportives i al fet que asseguruen el seguiment penal i disciplinari corresponent".

La UNESCO mitjançant el Codi d'Ètica Esportiva estableix que les organitzacions esportives tenen la responsabilitat de "vetlar per la implantació de garanties en el context d'un marc general de suport i protecció a menors, joves i dones, a fi de protegir de l'abús i assetjament sexual als grups abans esmentats i d'impedir l'explotació dels menors, en particular dels quals mostren aptituds precoces".

En 2007, el COI va fer pública una Declaració de Consens sobre l'Assetjament i l'Abús Sexual en l'esport, en la qual afirmava que "l'assetjament i l'abús sexuals en l'esport no discriminen per motius d'edat, sexe, raça, orientació sexual o discapacitat. [...] tant l'assetjament com l'abús sexuals es produeixen en qualsevol esport i a qualsevol nivell, i sembla ser que amb major freqüència en l'esport d'elit. Els membres de l'entorn de l'atleta que ocupen llocs de poder i autoritat solen ser els principals autors, encara que els companys dels atletes també solen identificar-se com a autors i normalment són amb més freqüència persones del sexe masculí que del sexe femení. [...] La investigació demostra que l'assetjament i abús sexuals en l'esport poden afectar de manera greu i negativa a la salut física i psicològica de l'atleta, donant lloc a una reducció del rendiment i provocant la marginació de l'atleta. La informació clínica indica que les malalties psicosomàtiques, l'ansietat, la depressió, l'abús de substàncies, les autolesions i els suïcidis són algunes de les greus conseqüències per a la salut."

Amb un caràcter més transversal, el Conveni del Consell d'Europa per a la protecció dels xiquets contra l'explotació i l'abús sexual, fet a Lanzarote el 25 d'octubre de 2007, ratificat per Espanya en 2010 i d'obligat compliment pels Estats Part, suposa l'adopció d'un ampli conjunt de mesures que afecten tant la definició legal dels delictes com a tot el relatiu a la prevenció de la violència sexual contra xiquets, xiquetes i adolescents en tots els contextos i àmbits, incloent també –per tant– l'esportiu.

El present Protocol assumeix aquests principis en el seu àmbit d'actuació.

Al nostre país, el ple del Senat en 2013, en la seua sessió número 41, va aprovar una moció en la qual s'insta al Govern a l'adopció de determinades mesures per a evitar l'abús sexual, especialment infantil i juvenil, en l'esport, amb el següent text:

"El Senat insta al Govern a:

1. Sensibilitzar als agents del món de l'esport del problema i de les diferents formes de violència sexual que tenen lloc en l'esport.

2. Implementar estratègies de prevenció de l'abús sexual infantil i juvenil en les organitzacions esportives espanyoles.
3. Impulsar l'elaboració i aplicació de codis ètics i de conducta per als entrenadors i altre personal de l'àmbit esportiu, tant si treballen amb adults com amb xiquets.
4. Posar en marxa, en col·laboració amb les federacions esportives espanyoles, cursos de formació destinats a entrenadors i personal de l'àmbit esportiu per a previndre i detectar els casos d'abusos sexuals."

Conforme a aquestes recomanacions i sabedor de la rellevància d'aquesta problemàtica, el Consell Superior d'Esports, com a responsable de l'actuació de l'Administració General de l'Estat en l'esport, estima necessari actuar de manera responsable i eficaç impulsant una sèrie de mesures de diversa naturalesa dirigides a sensibilitzar a l'entorn esportiu, així com a previndre, detectar i evitar tals situacions.

Seguint aquestes orientacions, les Federació d'Esports de Muntanya i Escalada de la Comunitat Valenciana (FEMECCV) aprova el present protocol per considerar que és un instrument molt eficaç en la prevenció, detecció i intervenció en situacions de risc davant assetjaments i abusos sexuals.

Els assetjaments i abusos sexuals són considerats com a delictes pel Codi Penal (L.O. 10/1995 de 23 de novembre del Codi Penal, L.O. 11/1999 de 30 d'abril)

- II 181-183 Abusos sexuals Actes no violents, però no consentits o amb consentiment viciat. En qualsevol cas, s'entén que existeix consentiment viciat en el prestat pels menors de 13 anys o per persones privades de sentit o del trastorn mental del qual s'abusara.
- III 184 Assetjament sexual Sol·licitud de favors sexuals per qui té una posició preeminent respecte de la víctima.

III. Objectius i Àmbit d'aplicació

III.I Objectius

1. Previndre possibles situacions d'assetjament i abús sexual entre professionals i esportistes federats i altres persones que presten serveis per a la Federació d'Esports de Muntanya i Escalada de la Comunitat Valenciana (FEMECCV)
2. Establir un procediment d'actuació davant indicis de situacions d'assetjament i abús sexual.
3. Promoure un context social de rebuig i una adequada resposta davant qualsevol modalitat de violència sexual contra adults i persones menors d'edat.

III.II Àmbit d'aplicació

Aquest Protocol serà aplicable als professionals i esportistes federats, així com altres persones que resten serveis per a la Federació d'Esports de Muntanya i Escalada de la Comunitat Valenciana (FEMECCV) respecte d'actes que tinguen lloc durant les concentracions i esdeveniments esportius en els quals participe la Federació.

El present Protocol es dirigeix tant a les persones menors d'edat com als adults, contemplant-se procediments diferenciats en cada cas, ja que ha de tindre's en compte l'especial condició de vulnerabilitat dels xiquets, xiquetes i adolescents. Les persones menors d'edat poden estar exposades a un major risc de ser manipulats i coaccionats per part del/els agressor/és i presenten majors dificultats que els adults per a revelar aquestes situacions, sobretot si ens exercides per persones amb un ascendent d'autoritat (real o percebuda) sobre ells i/o amb la qual mantenen un lligam emocional.

1. La Federació d'Esports de Muntanya i Escalada de la Comunitat Valenciana (FEMECCV) donarà l'oportuna difusió del contingut del Protocol i facilitarà la deguda formació, i sensibilització en aquesta matèria entre els seus federats i usuaris dels seus centres i instal·lacions esportives.
2. Descripció dels riscos potencials associats a les activitats esportives i les possibles mesures preventives.

IV. Mesures de prevenció

Sala fisioteràpia

Tractament fisioterapèutic.

- Fer públic l'horari d'utilització de la Sala, indicant el nom del professional i el del pacient.
- No tancar amb clau la porta de la sala durant la seua utilització.

Despatxos

Reunions entre tècnics.

Reunions amb esportistes.

Reunions amb altres adults (pares, àrbitres, entrenadors...)

- No tancar amb clau els despatxos durant el seu ús.
- Controlar mitjançant un registre l'ús del despatx, en el qual constarà l'horari i les persones que accedeixen a aquest.

Habitacions

Lloc de descans i pernocta durant una concentració.

- Els menors d'edat han d'estar separats de la resta d'esportistes.
- Les habitacions dels menors, seran dobles.
- Controlar les visites pel responsable de concentració.
- Prohibició de compartir habitació adults i menors d'edat.

Mesures específiques amb menors d'edat

Qualsevol persona de la FEMECV (inclosos/es pares/mares d'esportistes que vagen a estar al càrrec d'altres menors que no siguen els seus fills) que vaja a relacionar-se habitualment amb menors, haurà de presentar el certificat negatiu d'antecedents per delictes de naturalesa sexual.

Qualsevol contacte en privat que vaja a tindre un menor a càrrec del personal FEMECV, amb un adult de fora de l'àmbit federatiu, haurà d'estar acompanyat/per alguna persona adulta de la FEMECV.

A les banys públics de qualsevol instal·lació esportiva o establiment obert al públic, els/les menors hauran d'entrar i eixir per parelles, i els/les menors de 12 anys, hauran de ser acompanyats/des per una persona adulta de la FEMECV, preferentment del seu mateix sexe.

V. Procediment d'actuació davant casos d'AAS

La detecció de l'assetjament i abús sexual consisteix a reconèixer o identificar una possible situació d'assetjament o abús sexual. La detecció és la primera condició per a poder intervindre en aquests casos i possibilitar així l'ajuda a la víctima que patisca aquest problema.

Ha de ser el més ràpida possible per a evitar la gravetat de conseqüències i incrementar les possibilitats d'èxit de la intervenció, tractar les seqüeles, previndre la repetició, etc.

Per a abordar les situacions d'assetjament i abús sexual, el President de la Federació d'Esports de Muntanya i Escalada de la Comunitat Valenciana (FEMECV) nomenarà:

- Un Delegat de Protecció, entre persones pròximes als esportistes, coneixedores de l'entorn esportiu i amb especial sensibilitat i capacitat de comunicació per a tractar els temes d'aquest Protocol: Vocal de Joventut i Família FEMECV.
- Un Comité Assessor, que estarà integrat pel President de la Federació, que el presidirà, juntament amb una delegada provincial, una representant de la Vocalia de Dona i Esport, el Director Esportiu i l'Assessor Jurídic de la FEMECV.

V.I. Iniciació del procediment

El procediment s'inicia amb la comunicació verbal o escrita formulada per la víctima, el seu representant legal, o qualsevol persona que tinga coneixement de la situació d'assetjament o abús sexual. Si la comunicació es formulara verbalment es procurarà, sempre que siga possible, la seua ratificació posterior per escrit. També es podrà iniciar quan el Delegat de Protecció tinga coneixement de possibles assetjaments o abusos sexuals per qualsevol altra via.

Per a facilitar aquesta comunicació la Federació habilitarà un compte de correu electrònic (delegado.proteccion@femecv.com). El Delegat de Protecció el posarà immediatament en coneixement del President de la Federació i recaptarà la major informació possible per a poder efectuar una primera valoració.

A aquest efecte, el Delegat de Protecció entrevistarà les persones afectades denunciant, denunciat presumpta víctima-, i als testimonis i altres persones d'interés, si n'hi haguera.

Dins del termini de 10 dies naturals des del coneixement dels fets, el Delegat de Protecció haurà d'elaborar un informe amb la seua corresponent valoració i proposta d'actuacions i remetre'l al Comitè Assessor.

La investigació haurà de realitzar-se d'acord amb els principis de confidencialitat, celeritat, prudència i amb la màxima sensibilitat i respecte per a les persones implicades, prioritzant en els casos en els quals es vegem involucrades persones menors d'edat la seua protecció i prevalent l'Interés Superior del Menor en tot el procediment.

V.II. Reunió del Comitè Assessor

El Comitè Assessor haurà de reunir-se amb caràcter urgent per a valorar l'informe i proposta del Delegat de Protecció, el qual assistirà a la reunió del Comitè amb veu però sense vot.

El Comitè Assessor adoptarà alguna de les següents decisions en el termini màxim de cinc dies hàbils:

- A. Arxivar el cas per considerar que no ha existit assetjament ni abús sexual.
- B. Si de l'informe pogueren derivar-se indicis d'assetjament o abús sexual, però no suficients per a determinar la seua existència, acordarà continuar el procediment, designant, com a instructor, a un dels seus membres, qui haurà de realitzar les actuacions pertinents per a recaptar la possible informació complementària que puga existir i determinar si s'aprecien o no indicis suficients de situació d'assetjament o abús sexual.

Al final d'aquesta investigació, l'Instructor elaborarà un informe que presentarà al Comitè dins del termini de cinc dies hàbils.

- C. En cas que el Comitè Assessor concloguera l'existència d'un possible assetjament o abús sexual, ho comunicarà al President de la FEMECV perquè denuncie els fets davant l'autoritat competent, facilitant tota la informació disponible, i, a més, podrà adoptar alguna/es de les següents mesures:
 - Acompanyament, suport i assessorament a la persona afectada.
 - En el seu cas, prohibició d'entrada en les instal·lacions adscrites a la Federació.
 - Qualsevol altra que, d'acord amb la legislació vigent, poguera ser aplicable.

En qualsevol cas, la víctima podrà exercir les actuacions pertinents en defensa dels seus drets.

V.III Procediment d'actuació en cas d'assetjament o abús sexual sobre un menor d'edat.

Quan la comunicació rebuda pel Delegat de Protecció sobre un possible assetjament o abús sexual afecte un menor d'edat, serà posada immediatament en coneixement del President de la Federació, qui donarà trasllat dels fets a la Fiscalia de Menors i, en aquells casos en què es tracte d'una situació exercida per persones alienes a la família del menor d'edat, també als seus pares o tutors.

En tot cas, la Federació d'Esports de Muntanya i Escalada de la Comunitat Valenciana (FEMECV) durà a terme, en l'àmbit de les seues competències, totes les actuacions necessàries per a la defensa i protecció del menor.

VI. Avaluació i seguiment del Protocol

Amb caràcter anual, el Comitè Assessor realitzarà una avaluació de l'adequació del Protocol a les necessitats per a les quals va ser creat i, en el seu cas, durà a terme les modificacions oportunes.

Per a efectuar l'avaluació del funcionament del Protocol se celebrarà, almenys, una sessió anual. La sessió serà convocada pel President de l'esmentat Comitè, havent d'assistir a la mateixa el Delegat de Protecció.

A València a 18 de desembre de 2020
El President de la FEME CV

Carlos Ferris Gil